

B I N N E N L A N D S E V E I L I G H E I D S D I E N S T

P A N O R A M A

periode 1 oktober 1985 - 1 april 1986

ALGEMENE EN KABINETSANGELEGENHEDEN

Dienstleiding

In verband met de aanvaarding van de functie van Hoofd van het "Bureau de Sécurité" van de Europese Commissie, verliet mr. P. de Haan de Dienst per 1 februari 1986.

Ter gelegenheid hiervan bood de Minister op 29 januari in de Rolzaal een afscheidsreceptie aan, waar vele externe relaties acte de présence gaven. Het afscheid van het personeel van de Dienst vond op 31 januari plaats in een van de zalen van het Congresgebouw. Buitenlandse dienstrelaties hebben in aparte bijeenkomsten afscheid genomen.

De heer A. Blom, plaatsvervangend Hoofd van de Dienst, volgde de heer de Haan als Hoofd BVD op. De heer _____, Hoofd van de directie C, werd benoemd tot plaatsvervangend Hoofd BVD.

Parlementaire aangelegenheden

a. Wetsvoorstel op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten

In oktober en november 1985 heeft de mondelinge behandeling van het wetsvoorstel plaatsgevonden waarbij mede door de Dienst aan de Minister ambtelijke ondersteuning is geboden. Door amendementen is hoofdstuk 6 betreffende de behandeling van klachten vervallen en zijn de drie militaire inlichtingendiensten tot één dienst samengevoegd. Het wetsvoorstel is vervolgens op 10 december 1985 met alleen de stemmen van de fracties van de CPN en de PSP tegen, door de Tweede Kamer aangenomen.

b. Vaste Commissie voor de inlichtingen- en veiligheidsdiensten

De Minister heeft op 5 december 1985 met de vaste Commissie gesproken over de spionagezaak en de "Strijdende Communistische Cellen" (CCC). In een bijeenkomst op 21 januari 1986 zijn de Palestijnse terreurdreiging en de in verband daarmee gedane waarschuwingen aan de orde geweest.

c. Schriftelijke vragen

Leden van de Tweede Kamer stelden tweemaal schriftelijke vragen over onderwerpen die de Dienst direct of indirect (mede) betroffen. (T.w. inval bij Amok en spionage-activiteiten door Oosteuropese vrachtwagenchauffeurs.)

Gerechtelijke procedures

a. Wilman vs. de Staat

Het Hof 's-Gravenhage heeft in de door Wilman aangespannen civiele procedure diens dossier ter inzage opgevraagd.

b. Haarlems Dagblad vs. de Minister van Binnenlandse Zaken

Op 2 januari 1986 heeft de Afdeling Rechtspraak van de Raad van State (ARRS) het besluit van de Minister om inzage te weigeren in het "King Kong" dossier vernietigd en bepaald dat binnen zes weken opnieuw in de zaak voorzien diende te zijn. Gelet op het historisch karakter van de documenten in kwestie heeft de Minister besloten de uitspraak van de ARRS

ruimhartig uit te leggen en zoveel mogelijk documenten ter inzage te geven, zij het met radering van namen van medewerkers van de rechtsvoorganger van de BVD, het Bureau Nationale Veiligheid (BNV) en op de documenten gestelde administratieve aanduidingen.

Geen inzage is toegestaan in een rapport van een Britse regeringsdienst en de Nederlandse vertaling daarvan, dit in verband met bezwaren van de Britse regering. Inmiddels is het Haarlems Dagblad bij de ARRS in beroep gegaan tegen deze nieuwe beschikking. Het beroepschrift richt zich tegen sommige raderingen en de weigering de Britse rapporten vrij te geven. Bovendien gaat het Haarlems Dagblad ervan uit dat de Minister ten onrechte nog stukken heeft achtergehouden.

e. Amok (en anderen) vs. de Staat

In een kort geding heeft Amok c.s. teruggave van al het door Justitie in beslag genomen materiaal geëist alsmede een verbod om gegevens uit dit materiaal aan enige inlichtingendienst te verstrekken. Terzake is overleg gevoerd met de Landsadvocaat. De president van de Haagse Rechtbank heeft eisers in hun vorderingen niet ontvankelijk verklaard.

Nationale ombudsman

Als gevolg van de aanneming van het amendement Lankhorst bij de behandeling van het wetsvoorstel op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten zal de ombudsman bevoegd blijven, klachten te behandelen over de inlichtingen- en veiligheidsdiensten.

Met de ombudsman is overleg gevoerd over enkele concrete door hem in behandeling genomen klachten waarbij tevens in algemene zin van gedachte is gewisseld over onze toekomstige relatie met hem.

Klachten

In totaal zijn 3 klachten ingediend:

2 bij de Vaste Commissie

1 bij de Nationale ombudsman.

Geen van deze klachten is gegrond gebleken.

Wet openbaarheid van bestuur

Het aantal op de WOB gebaseerde verzoeken om inzage van bij de Dienst berustende documenten bedroeg 7, voor het merendeel betrekking hebbend op (historische) BNV-dossiers.

Een verzoek inzake documenten over activiteiten van de Sovjetrussische repatriëringsmissie h.t.l. heeft geleid tot een bezwaarschriftprocedure. Nadat appellante het verzoek tijdens de hoorzitting had beperkt tot die documenten die door het BNV ter beschikking zijn gesteld van andere personen of instanties binnen de rijksoverheid is besloten betrokkene inzage te verlenen, behoudens enkele raderingen van namen van BNV-medewerkers en administratieve aanduidingen. De overige verzoeken zijn nog in behandeling.

Personenverkeer

a. Het Akkoord van Schengen

Het vorig jaar tussen de Benelux, de Bondsrepubliek en Frankrijk gesloten Akkoord inzake de geleidelijke afschaffing van de controle (hieronder begrepen de personencontroles) aan de gemeenschappelijke grenzen en het verleggen van deze controles naar de buitengrenzen is onlangs door de Staten-Generaal (stilzwijgend) goedgekeurd. De veiligheid van de Staat en de bestrijding van het (internationale) terrorisme zijn belangen die bij de opheffing van de personencontroles in het geding zijn. Op grond hiervan is de Dienst vertegenwoordigd in enkele internationale werkgroepen teneinde deze belangen bij de uitvoering en verdere uitwerking van dit Akkoord zoveel mogelijk te beschermen.

b. Het Benelux-verdrag

De Bijzondere Commissie voor het Personenverkeer is deze verslagperiode twee keer bijeen geweest. Het Akkoord van Schengen vormde beide keren het piëce de résistance.

Voorlichting

Ten aanzien van de media werd wederom gekozen voor een afwachtend beleid; dat wil zeggen dat, voor zover mogelijk, wel werd gereageerd op vragen en verzoeken doch dat vanuit de Dienst geen actieve pogingen werden gedaan met vertegenwoordigers van de media in contact te treden.

Interne Beveiliging

In de verslagperiode werd nadere studie gemaakt van de mogelijkheden om de Dienst te beschermen tegen het toenemend aantal pogingen van kwaadwillenden om rond de kantoorgebouwen foto's van personeelsleden te maken en hun identiteit te achterhalen.

Relatie met buitenlandse diensten

Het Nederlandse EG-voorzitterschap bracht met zich mee, dat de Dienst gastheer was van de halfjaarlijkse vergadering van de TREVI-werkgroep I (januari), waarbij het Hoofd van de Dienst als voorzitter optrad en het Hoofd Kabinet de Nederlandse delegatie leidde. Op de in maart in Den Haag gehouden vergadering van Hoge Funktionarissen TREVI maakte het Hoofd van de Dienst deel uit van de Nederlandse delegatie. Voor deze en andere in Den Haag gehouden TREVI-bijeenkomsten leverde het Kabinet van de Dienst een aanzienlijke organisatorische ondersteuning.

Het Hoofd van de Dienst bracht bezoeken aan zijn Finse collega (oktober) en aan het Hoofd van de Franse inlichtingendienst (januari). In november ontving hij het Hoofd van de Britse inlichtingendienst, in februari het Hoofd van de Westduitse inlichtingendienst.

Op directieleidingsniveau werd deelgenomen aan een tweetal vergaderingen van de Werkgroep van het NATO Special Committee in Brussel (oktober en maart), waarvan de laatste voornamelijk aan het onderwerp staatsterrorisme gewijd was. Directieleidingen namen tevens deel aan een bijeenkomst van Benelux-veiligheidsdiensten te Brussel, mede ter voorbereiding op een eveneens daar gehouden vergadering van hoofden van die diensten (beide in maart).

Het Hoofd van de Dienst woonde bovendien de halfjaarlijkse bijeenkomst van Westeuropese diensthoofden (oktober, Florence) alsmede de najaarszitting van het NATO Special Committee (november, Brussel) bij.

In december maakten het Hoofd Kabinet en het Hoofd afdelingshoofd Terrorisme deel uit van een interdepartementale delegatie die op uitnodiging van het State Department de Verenigde Staten bezocht. In januari was de Dienst gastheer van een conferentie van Westeuropese diensten over het rechtsextremisme.

De regelmatige contacten op werkniveau en de uitwisseling van informatie via post- en telexkanalen verliepen in de verslagperiode geheel naar wens.

Relatie met de politie, de binnenlandse zusterdiensten en andere (beleids-) instanties

a. Politie

In de verslagperiode werd regelmatig overleg gepleegd met korpschefs van gemeentepolitie en districtscommandanten van Rijkspolitie. Aan 27 korpschefs en districtscommandanten werden door een kabinetsmedewerker één of meer bezoeken gebracht. Zeventien leidende politiefunctionarissen brachten om uiteenlopende redenen een bezoek aan de Dienst.

b. Zusterdiensten

Veelvuldig werd overleg gepleegd met beleidsfunctionarissen van de Nederlandse inlichtingendiensten en de Koninklijke Marechaussee.

c. Diversen

Op 15 november 1985 werden 70 burgemeesters op het departement ontvangen, alwaar door het Hoofd van de Dienst een lezing van algemene aard betreffende taak en werkwijze van de BVD werd gehouden.

Op 26 november werd een delegatie van de directie Politie van het Ministerie van Justitie ontvangen voor een oriënterend bezoek.

Op 11 en 12 maart 1986 werd een oriëntatieconferentie georganiseerd voor nieuw benoemde korpschefs van politie en vergelijkbare functionarissen.

O&E

Het onderzoek naar de wijze waarop door de Dienst veiligheidsonderzoeken worden ingesteld (naar kandidaten voor vertrouwensfuncties) is afgerond. Met de opdracht de effectiviteit en efficiency van de volg- en observatie-eenheid te onderzoeken is begonnen. Daarnaast is gestart met een onderzoek naar de besluitvorming binnen de Dienst.

Een beperkte opdracht t.b.v. de Dienst Luchtvaart (Schiphol, R.P.) werd eveneens afgerond.

De staffunctionaris O&E neemt deel aan de nieuw gevormde projectgroep Beleidsonderzoek Persoonsregistratie.

Voor de integrale dienstplanning is begonnen met de voorjaarsrapportage.

DIRECTIE B

Organisatie

Teneinde een betere nationale en internationale coördinatie te bewerkstelligen van de taken van de Dienst met betrekking tot de verschillende vormen van terrorisme, werd de eerder reeds aangekondigde reorganisatie doorgevoerd, waarbij bedoelde taken binnen de Directie B in één eenheid zijn ondergebracht.

Relaties

Regelmatig werd ten behoeve van de regering, de NATO, binnenlandse en buitenlandse zusterdiensten, justitiële en bestuurlijke autoriteiten gerapporteerd over het werkterrein van anti-democratische respectievelijk politiek-terroristische organisaties en personen, zowel van Nederlandse als van buitenlandse origine.

Met de inlichtingendiensten van Rijks- en Gemeentepolitie werden regelmatig - onder andere op regionale basis - werkbesprekingen gevoerd en bestond een frequente uitwisseling van informatie. Mede hierdoor was de politie in staat tijdig in te spelen op aandacht vragende zaken in het vlak van het politiek activisme.

Wekelijks werden voorts met de Bijzondere Zaken Centrale van de CRI gegevens uitgewisseld over verschijnselen in de sfeer van het gewelddadig activisme en politiek terrorisme, i.c. die met een strafrechtelijk aspect.

Geregeld was er voorts overleg met de militaire zusterdiensten inzake radicale vormen van activisme in de anti-militaristische sfeer. Ten dienste van de beeldvorming met betrekking tot Suriname, vond weer regelmatig overleg plaats met de IDB en Buitenlandse Zaken. Ten aanzien van de Molukse kwestie werd met gesprekspartners van het Ministerie van WVC van gedachten gewisseld, in het bijzonder rond de woningsituatie in kamp Lunetten te Vught.

Met belanghebbende buitenlandse zusterdiensten tenslotte, werd langs schriftelijke weg of door persoonlijke contacten informatie uitgewisseld op het gebied van politiek terrorisme, rechts-extremisme en heimelijke politieke beïnvloeding.

Aandachtsgebieden

a. Communisme

Het Verbond van Communisten in Nederland (VCN) richtte een nieuwe communistische partij op en besloot tot een zeer centralistische aanpak van het vakbondswerk. Het VCN heeft contacten gelegd met andere Westeuropese pro-Sovjet-groeperingen. De Oosteuropese partijen volharden vooralsnog in afwijzing van contacten met het VCN. Het VCN boekte weinig opvallende resultaten bij de gemeenteraadsverkiezingen.

Dat was anders bij de Socialistiese Partij. Deze partij, die zich opwerpt als een alledaagse belangenbehartiger voor de gewone man, boekte in enkele plaatsen een spectaculair hoog stemmenpercentage. De maatschappelijke worteling van deze partij is overigens nog steeds gering. Hoewel sterk pro-Sovjet in stellingname is de SP op het internationale vlak betrekkelijk inactief. De aandacht van de Dienst voor deze partij bleef derhalve beperkt.

De pogingen van orthodoxe CPN-leden hun partij van binnenuit te hervormen werden voortgezet. Intussen heeft de CPN het proces tot aansluiting bij de internationale beweging weer nagenoeg voltooid. In de "vredesstrijd" wil de partijleiding zich zeer nadrukkelijk richten op de radicalere activisten.

De beperkte inlichtingenopdracht ten aanzien van de CPN maakte het overigens moeilijk een goed inzicht te krijgen in deze ontwikkelingen en om tijdig de signalen op te vangen die wijzen op coördinerende activiteiten van de CPN en van het internationale communisme ten opzichte van "massabewegingen".

b. Heimelijke politieke beïnvloeding

De aanpak van vanuit het Oostblok geïnspireerde activiteiten van heimelijke beïnvloeding geschiedt in nauw overleg met afdelingen van de directie C en met de hoofdafdeling SBP.

De aandacht geldt daarbij vooral personen en organisaties, die zich bij voortdurende loyaal opstellen ten opzichte van de buitenlandse politiek van de Sovjet-Unie.

Het Nederlands Comité voor Europese Veiligheid en Samenwerking (NCEVS) fungeert onder aanvoering van steeds meer als aangrijpingspunt voor vele activiteiten. Veel aandacht is gericht op het in oktober a.s. in Kopenhagen te houden, door de Wereldvrede Raad geïnitieerde Wereldvredecongres. Een pro-Sovjet-fractie van de deelnemers aan het jongste WereldJeugdFestival (WJF) in Moskou kan de NCEVS-activiteit versterken. Overigens zijn er aanwijzingen dat de Sovjets de gedurende het WJF gelegde contacten willen intensiveren. Daarbij hanteert men de gebruikelijke methodieken, die nauwlettende observatie gedurende lange tijd noodzakelijk maken. De verdere ontwikkeling van nieuwe internationale frontorganisaties lijkt enigszins te stagneren.

Veel aandacht is er voor manipulaties van Oosteuropese diensten en instellingen via zogeheten vriendschapsverenigingen. Daarvan is vooral de Vereniging Nederland-DDR een uiterst actief intermediair ten dienste van Oostduitse instellingen. Deze laatste lijken vooral geïnteresseerd te zijn in contacten binnen de sociaal-democratie hier te lande.

Proportionele aandacht werd besteed aan pogingen van Sovjet-zijde om groeperingen binnen de "vredesbeweging" in ons land voor eigen doeleinden te manipuleren. Als gevolg van de internationalistische opstelling van de CPN staat ook het Samenwerkingsverband Stop de N-bom, Stop de Kernwapenwedloop weer open voor samenwerking. De informele contacten van de Sovjets met andere vredesbewegingen zijn verbeterd, onder andere dank zij enkele informele conferenties in Helsinki en Moskou.

c. Terrorisme

De vorming van een zogenaamd Westeuropees anti-imperialistisch Front, een samenwerkingsverband tussen diverse ideologische gemotiveerde terroristische organisaties als Rote Armee Fraktion (RAF) en Action Directe, lijkt niet van de grond te komen. Een anti-imperialistisch congres dat begin februari jongstleden in Frankfurt werd gehouden verliep dermate chaotisch en in een zodanig wantrouwende sfeer, dat de deelnemers eerder gedemotiveerd dan met een nieuw elan het congres verlieten.

Aan een aantal Westduitsers, die tot het zogenaamde RAF-Umfeld behoren en zich in Nederland hebben gevestigd, wordt aandacht besteed. Hoewel deze personen nog contact onderhouden met RAF-leden in de BRD, is niet vastgesteld dat zij op een of andere wijze betrokken zijn bij het voorbereiden van gewelddadige acties.

Begin november 1985 werd vernomen dat enkele IRA-terroristen zich naar Nederland verplaatsen voor het uitvoeren van een "operatie" op het vaste land van Europa. Nadat bedoelde terroristen gelocaliseerd en geïdentificeerd waren, werd - in samenwerking met de Bijzondere Zaken Centrale (BZC) van de Centrale Recherche Informatiedienst (CRI) - gedurende 2 ½ maand intensief aandacht besteed aan het doen en laten van deze Ieren.

Hun arrestatie op 16 januari 1986 te Amsterdam en de vondst van een grote hoeveelheid wapens en munitie bevestigden het vermoeden dat de IRA Nederland gebruikt als steunpunt c.q. doorvoerlocatie voor illegale wapenzendingen ten behoeve van de IRA.

De gebeurtenissen in Amsterdam betekenen een grote terugslag voor de terroristische activiteiten van de IRA.

Eind 1985 werd via operationele bronnen bekend dat de FATAH-vertegenwoordiger in Nederland, , betrokken was bij de voorbereiding van een terroristische actie tegen - tot nu toe onbekende - Israëliische en Amerikaanse doelen in Nederland. Deze actie zou moeten worden uitgevoerd door het Unified Security Apparatus van EL FATAH en moeten plaatsvinden rond de Kerstdagen. Op grond hiervan heeft de Dienst diverse operationele activiteiten ontplooid om tijdig over de juiste gegevens te kunnen beschikken. Mogelijk is de actie echter uitgesteld als gevolg van de door gepleegde acties op de vliegvelden van Rome en Wenen in diezelfde periode.

Begin januari 1986 werd voorts van verschillende zusterdiensten vernomen dat door op zeer korte termijn een terroristische actie zou worden ondernomen op Nederlands grondgebied tegen Joodse, Israëliische en/of Amerikaanse doelen. Naar aanleiding van deze berichten adviseerde het Ministerie van Justitie de lokale politie veiligheidsmaatregelen te treffen bij dergelijke objecten.

Gedurende het eerste kwartaal van 1986 meldden twee zusterdiensten dat ook het Palestinian Liberation Front (PLF) voorbereidingen treft voor een terroristische actie in Nederland in het voorjaar van 1986 tegen een Amerikaans of een Israëliisch doel.

Er werden nationaal geen indicaties verkregen, dat Nederland in de nabije toekomst het doel zal zijn van (door Libië geïnitieerd) staats-terrorisme. Wel zijn er duidelijke aanwijzingen dat Libië zich bezig houdt met de uitbouw van zijn infrastructuur in ons land; illustraties daarvan zijn:

1. de oprichting van een Nederlandse stichting als dochter van de zogenaamde Islamic Call Society in Utrecht;
2. de wens in de nabije toekomst een kantoor te openen van Libyan Arab Airlines (LAA) in Amsterdam, naast het reeds bestaande LAA-kantoor op het vliegveld Schiphol;
3. het verlangen van de Libische regering in Rotterdam een consulaat te openen.

Libische belangen in Nederland worden behartigd door een viertal mede in Nederland geaccrediteerde diplomaten van het Libische Volksbureau te Brussel.

Tot nu toe is ons land in staat geweest het tempo van de gesignaleerde Libische activiteiten enigszins te vertragen, onder andere door zich formeel-kritisch op te stellen bij de aanvraag van verblijfsvergunningen.

Op 1 januari 1986 werd Amsterdam opgeschrikt door de ontploffing van een bom in de nabijheid van het Bulgaars Verkeersbureau aldaar, waarvoor de verantwoordelijkheid werd opgeëist door de PTO (Pan Turkish Organization). De PTO, waarvan de aanhang gezocht moet worden in extreem-rechtse Turkse kringen, verzet zich tegen de "Bulgarisering" van de in Bulgarije wonende Turken.

In februari jongstleden ontving de Nederlandse ambassade te New Delhi een dreigbrief, ondertekend door de "Monsters van Khalistan", waarin wordt gesteld dat radicale Sikh studenten - vanwege Nederlandse betrokkenheid bij ecologische plannen rond de "heilige" rivier de Ganges - een moordaanslag willen plegen op Koningin Beatrix, Prins Claus en leden van de Nederlandse Koninklijke Familie.

Dergelijke brieven kwamen ook binnen bij twee Nederlandse dagbladen.

d. Politiek (gewelddadig) activisme

In het afgelopen half jaar trokken andermaal verschillende uitingen van politiek (gewelddadig) activisme sterk de aandacht; deze gebeurtenissen bevestigen de tendens dat de toegepaste geweldsmiddelen, brutaliteit en professionaliteit geleidelijk toenemen.

Naast onder meer een spectaculaire inbraak bij het observatieteam West-II van de Rijkspolitie Amsterdam, de bezetting van zendmast Lopik-III en diefstal van aldaar aangetroffen gerubriceerde gegevens, sabotage aan een spoorwiel bij Coevorden en diefstal van schema's betreffende wissels en seinlijnen op een ander traject, trok vooral de golf van gewelddadigheden in Amsterdam, volgend op een ontruiming en de dood van een kraker, de aandacht.

De "1 november"-onlusten in de hoofdstad en de daarmee gepaard gaande vernielingen deden daar overigens nauwelijks voor onder.

Meer recent was de gewelddadige verstoring door activisten van een bijeenkomst van extreem rechtse lieden een dubieuze blikvanger. Naast grote zaakschade door brandstichting deden zich als gevolg van de confrontatie ook enige persoonlijke ongelukken voor.

Het is de eerste keer dat als gevolg van politiek gewelddadig activisme "tegenstanders" gewond raken. Uit eerste reacties blijkt dat vele activisten deze gebeurtenis bepaald betreuren en als een niet-ingecalculeerd gevolg van een uit de hand gelopen actie zien. Deze zaak zal ongetwijfeld een rol gaan spelen in de discussie die in kringen van politieke activisten gaande is over de uitgangspunten, daden, middelen en grenzen van het verzet.

Uit een aantal voorgenomen, maar (nog) niet uitgevoerde acties tegen militaire objecten, de publicaties van de "Vakgroep Methoden en Technieken" in actieblad "Bluf" over "wat er allemaal kapot kan in deze samenleving", de bekend geworden inhoud van het AMOK-archief en een strategiebespreking van Basisgroepen tegen Kerngeweld en Militarisme blijkt dat kleinschalige, professionele "hit and run"-acties voor een belangrijk deel het activistische denken blijven bepalen. Verwacht wordt, dat na de "winterstop" dit jaar opnieuw tal van acties zullen plaatsvinden. Aanleidingen daartoe zijn legio voorhanden. Zo zullen definitieve beslissingen worden genomen met betrekking tot de bouw van nieuwe kerncentrales en de opslag van radio-actief afval en zal binnenkort een aanvang worden gemaakt met de verdere inrichting van de luchtmachtbasis, waar de kruisvluchtwapens gestationeerd zullen worden. Naast de in dit kader te verwachten kleinschalige harde acties vinden momenteel voorbereidingen plaats voor grootschalige demonstraties en geweldloze acties.

e. Minderheden

Surinamers

De heersende politieke tegenstellingen binnen de Surinaamse gemeenschap in Nederland tussen voor- en tegenstanders van het huidige Surinaamse bewind blijven de aandacht van de Dienst vergen.

Zo trok medio 1985 een advertentie de aandacht waarin een Surinaamse huurlingenronselaar contact zocht met personen die over een commando- of mariniersachtergrond beschikten. Het bleek dat de Surinamer een coup wilde plegen waarvoor hij enkele huurlingenleiders wist te interesseren.

Molukkers

In zijn algemeenheid kan worden gesteld dat, met name de laatste jaren, de gemiddelde Molukker weinig of geen belangstelling meer toont voor de verwezenlijking van het RMS-ideaal. De aandacht van de Molukkers richt zich voornamelijk op verbetering van de woon-, werk- en leefomstandigheden. Een goed voorbeeld hiervan is de huidige "strijd" van de Molukse wijken voor goede huizen en betaalbare huren. Daarentegen dienen de activiteiten van de Molukse bewoners van het barakkenkamp "Lunetten" te Vught om behoud van het kamp gezien te worden als een vorm van politieke strijd. Het kamp "Lunetten" is in hun ogen immers het laatste symbool van de "gedwongen deportatie" van de Molukse KNIL-militairen naar Nederland.

DIRECTIE C

Sovjet Unie

Met gebruikmaking van een groot aantal (dubbel)agenten, informanten en technische middelen werden gegevens verkregen over illegale activiteiten van de Sovjetrussische inlichtingendiensten gericht tegen Nederland en zijn bondgenoten. De belangstelling ging daarbij vooral uit naar de Sovjetrussische vertegenwoordiging hier te lande (Ambassade, Militaire Missie en Handelsvertegenwoordiging) van waaruit de KGB (het Comité voor Staatsveiligheid en dan met name het Hoofddirectoraat Inlichtingen daarvan) en de GRU (de militaire inlichtingendienst) hun inlichtingenactiviteiten voornamelijk bedrijven.

Ook het reizigersverkeer van en naar de Sovjet Unie, de Sovjet-russische scheepvaart op Nederland en de groep hier te lande aanwezige Russische immigranten werden bestudeerd omdat de ervaring heeft geleerd dat deze groepen van personen bij het inlichtingenwerk betrokken kunnen zijn.

Gedurende enkele maanden is een afname van activiteiten van de Russische inlichtingendiensten in Nederland geconstateerd, mogelijk als gevolg van de defecties van enkele Russische inlichtingenofficieren naar het Westen en het in de openbaarheid komen van enkele spionage-affaires in het buitenland. Een verband met het "1 november besluit" is evenmin uitgesloten. Een onthulling van door de Russische inlichtingendiensten in Nederland bedreven spionage-activiteiten zou immers de beslissing op een voor de Sovjet Unie nadelige wijze hebben kunnen beïnvloeden. Inmiddels is aan de periode van stilstand een einde gekomen. Dat de Russen veel belang hechtten aan de besluitvorming met betrekking tot het stationeren van kruisvluchtwapens is overigens ook gebleken uit een activiteit gelegen in de sfeer van de beïnvloeding.

Interessant in dit verband was het hele samenspel tussen het Sovjetrussische Ministerie van Buitenlandse Zaken, de KGB en het Internationale Departement van het Centraal Comité van de CPSU alsmede de wijze waarop enkele Nederlanders - zich al of niet hiervan bewust - in dit spel werden betrokken.

In de preventieve sfeer werden gesprekken gevoerd met bedrijven, die - i.v.m. de aldaar aanwezige kennis betreffende hoogwaardige technologie of omdat zij handelen in strategische goederen - in de belangstellingssfeer van de Sovjetrussische inlichtingendiensten liggen.

Naar verschillende personen die verdachte contacten met leden van de Sovjet-russische inlichtingendiensten onderhouden werden onderzoeken ingesteld, in een enkel geval ook naar aanleiding van spontane en/of anonieme meldingen hieromtrent.

Chinese Volksrepubliek

In de prioriteitenstelling van de Dienst t.a.v. de Volksrepubliek China en haar Vertegenwoordiging in Nederland, is in de afgelopen verslag-periode geen verandering gekomen.

De meeste aandacht gaat uit naar de activiteiten die de Volksrepubliek in Nederland ontplooit op het gebied van wetenschap en techniek.

Voorts worden de ontwikkelingen gevolgd binnen de handelsrelatie Nederland-China en tenslotte wordt gepoogd een globaal inzicht te handhaven in wat er zich afspeelt binnen de Chinese gemeenschap(pen).

Ten aanzien van de activiteiten van de Volksrepubliek op het gebied van wetenschap en techniek kan worden opgemerkt dat het aantal Chinese wetenschappers, voor langere of kortere tijd verbonden aan Nederlandse wetenschappelijke instituten, nog steeds toeneemt. Een nieuwe ontwikkeling is hierbij, dat steeds meer wetenschappers, na hun studie, hun verblijf in Nederland voortzetten door als stagiaire een dienstverband aan te gaan met een bedrijf.

Ook via haar handelsrelaties toont China zijn belangstelling voor wat Nederland te bieden heeft op het gebied van wetenschap en techniek.

Hierbij constateren wij een toenemende belangstelling van China voor de Nederlandse wapenindustrie.

Ten aanzien van de ontwikkelingen binnen het grote aantal in Nederland wonende Chinezen kan worden opgemerkt dat de Chinese Vertegenwoordiging onverminderd tracht haar invloed te doen gelden en de overzee-Chinezen aan de Volksrepubliek tracht te binden.

China vindt het kennelijk belangrijk dat in de Westerse, geïndustrialiseerde landen welvarende gemeenschappen van overzee-Chinezen zijn, die een goede band met het moederland handhaven. Emigratie wordt aangemoedigd, zelfs als dit via illegale weg geschiedt.

Polen

De inspanningen van de Poolse militaire en civiele inlichtingendiensten bleven in grote mate gericht op het verkrijgen van hoogwaardige Westerse technologie.

Tsjechoslowakije

In de verslagperiode hebben onze inspanningen contra de Tsjechoslowaakse inlichtingendienst geresulteerd in hoogwaardige informatie betreffende de targets van deze dienst in Nederland in het algemeen en de inlichtingenbindingen van een aantal in Nederland geaccrediteerde diplomaten in het bijzonder.

De inspanningen van de Tsjechoslowaakse inlichtingendienst waren vooral gericht op het verkrijgen van hoogwaardige Westerse technologie en defensiegegevens en op het uitoefenen van (heimelijke) politieke beïnvloeding. Op basis van de verkregen informatie is een meer gerichte operationele inzet mogelijk geworden. Daarnaast worden de traditionele inlichtingenkanalen binnen het reizigersverkeer en de regelmatig voorkomende schijnhuwelijken voor zover mogelijk onder controle gehouden.

Roemenië

Uit de verkregen informatie kan worden afgeleid dat deze dienst zeer actief is in Nederland. De vanuit Roemenië zelf geëntameerde activiteiten zijn vooral gericht op het verkrijgen van hoogwaardige Westerse technologie waarbij de Roemeense vertegenwoordiging hier te lande een ondersteunende rol speelt.

Berichten uit uiteenlopende bronnen duiden op toename van het aantal contacten van aan de vertegenwoordiging verbonden diplomaten met officiële Nederlandse instanties. Zo ondervonden het Ministerie van Buitenlandse Zaken, een aantal politieke partijen, de vakbeweging en zeker ook de vredesbeweging de intensieve belangstelling van Roemeense zijde.

Bulgarije

De inspanningen waren voornamelijk gericht op het volgen van de activiteiten van de in Nederland geaccrediteerde Bulgaren die ervan verdacht worden inlichtingenactiviteiten te ontplooiën.

Cuba

Hongarije

In de verslagperiode kon geen daadwerkelijke spionage vanuit de Hongaarse Vertegenwoordiging in ons land worden vastgesteld. Daarentegen is wel gebleken dat er ook van Hongaarse zijde belangstelling ontstaat voor hoogwaardige Westerse technologie. Ontwikkelingen in die richting worden operationeel nauwlettend in de gaten gehouden.

Joegoslavië

Een goede informatiepositie ten aanzien van de Joegoslavische ambassade schiep de mogelijkheid voor een goede controle op de activiteiten van de diverse Joegoslavische geaccrediteerden. Nogmaals werd bevestigd dat de Joegoslavische inlichtingendienst zich op Nederlands grondgebied beperkt tot controle op personen van Joegoslavische origine, vooral met het oog op mogelijke terroristische driging (Ustashi's).

DDR

a. Dienstrelaties

Door de defectie van de BfV medewerker zijn de
contra-inlichtingen inspanningen t.a.v. de DDR van het BfV en ook
indirect van onze Dienst in de verslagperiode in negatieve zin beïnvloed.
Dankzij de goede relatie met het Bundeskriminalamt konden desondanks de
inspanningen van de Dienst in enige concrete gevallen succesvol worden
afgerond.

b. Activiteiten van de Oostduitse inlichtingendienst

De laatste jaren zijn de inspanningen en methodieken van de Oostduitse
inlichtingendiensten ten opzichte van Nederland nauwelijks onderhevig
geweest aan sterk wisselende tendenzen. Nog steeds wordt regelmatig
gesignaleerd dat Nederlanders, die contact onderhouden met instanties of
burgers in de DDR, door de Oostduitse inlichtingendienst worden benaderd.
De inlichtingenactiviteiten, welke men daarbij van betrokkenen kan
verlangen, kunnen variëren van levering van embargogoederen tot het
verzamelen van militaire informatie.

Eén van de categorieën van de DDR-bezoekende Nederlanders, die regelmatig
de interesse van een Oostduitse inlichtingendienst ervaren, is die van de
"kleine" Westerse zakenman. Deze zakenman, veelal zakelijk afhankelijk
van de DDR, wordt voor een uiterst moeilijke keuze geplaatst, als de
Oostduitse inlichtingendienst zijn medewerking tracht te verkrijgen.

Met de vestiging van de DDR-Ambassade in 1973 in Nederland, hebben de Oostduitse inlichtingendiensten een steunpunt in ons land verworven. Een steunpunt waarvan, volgens verwachting, steeds intensiever gebruik zal worden gemaakt.

HOOFDAFDELING D

Beveiliging algemeen

De Hoofdafdeling D verstrekt krachtens haar taakstelling beveiligingsadviezen aan overheidsinstanties, bedrijven betrokken bij de uitvoering van gerubriceerde defensie-opdrachten en bedrijven van vitaal belang voor de instandhouding van het maatschappelijk leven. Naar aanleiding van actuele dreigingssituaties worden soms ook beveiligingsadviezen verstrekt aan hoog geplaatste personen en aan politiechefs.

Vervolgens verricht zij werkzaamheden in het kader van bondgenootschappelijke overeenkomsten en werkzaamheden die voortvloeien uit de door de minister van Binnenlandse Zaken als National Security Authority aan de BVD gedelegeerde taak met betrekking tot de NAVO/WEU-beveiliging in de civiele sfeer in Nederland. Bovendien stelt zij veiligheidsonderzoeken in naar kandidaten voor vertrouwensfuncties bij de rijksoverheid, de internationale organisaties - krachtens bondgenootschappelijke overeenkomsten -, de defensie-orderbedrijven en naar gegadigden voor zogenaamde sleutelfuncties in de vitale sector van het bedrijfsleven.

Beveiliging overheid

Uit een oogpunt van beveiliging is het wenselijk om het aantal vertrouwensfuncties zo beperkt mogelijk te houden. In dat verband was het verheugend om te constateren dat bij de gebruikelijke aanpassing van de lijsten van vertrouwensfuncties aan het einde van het jaar, een geringe daling van het aantal bleek, welke vooral werd veroorzaakt door een afname bij het ministerie van Buitenlandse Zaken. Opgemerkt dient te worden dat onder de vigerende regelgeving over het algemeen de grenzen van vermindering van het aantal vertrouwensfuncties lijken te zijn bereikt. Voor de nabije toekomst moet zelfs worden gerekend op enige toename als gevolg van de uitbreiding van het overheidspersoneel in de afgelopen jaren. Ook ten gevolge van arbeidstijdverkorting en deeltijdarbeid mag een stijging worden verwacht van het aantal vertrouwensfunctionarissen en daarmee van het aantal veiligheidsonderzoeken per jaar. Binnen de rijksoverheid lijkt momenteel de PTT de enige instantie waar mogelijk nog een substantiële vermindering van het aantal vertrouwensfuncties kan worden bereikt. Besprekingen daarover zijn gaande.

De besprekingen met de PTT over het intrekken van de machtiging tot het instellen door PTT-informatie-ambtenaren van veiligheidsonderzoeken naar vertrouwensfunctionarissen bij de PTT, zijn voortgezet. Mogelijkheden worden onderzocht van ombouw van de functie van deze informatie-ambtenaren in het licht van de komende N.V.-status van de PTT.

Op 28 november 1985 hebben enkele tientallen studenten een bezettingsactie gehouden bij het ministerie van Onderwijs en Wetenschappen. Zij konden het gebouw betreden als gevolg van het falen van het toegangscontrolesysteem. Dit systeem wordt nu doorgelicht, waarbij ook een eerder BVD-advies tot installatie van een geautomatiseerd toegangscontrolesysteem opnieuw in beschouwing zal worden genomen.

Door het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid werd bij de Haagse politie aangifte gedaan van diefstal van microfilms en computermogems, welke gegevens bevatten die de belangstelling hebben van de Vereniging van Dienstweigeraars. Het is dan ook niet ondenkbaar dat de dader in die hoek moet worden gezocht. Het onderzoek is nog niet afgerond.

In december 1985 kwamen bij dit ministerie enkele bommeldingen binnen, steeds "toevallig" op het moment dat de Beveiligingsambtenaar (BVA) afwezig was. Vermoed wordt dan ook dat de meldingen uit eigen huis komen. Ook deze kwestie is nog in onderzoek.

Op zondag 1 december 1985 hebben 52 anti-militaristen vernielingen aangericht bij de radiozender IJsselstein. Bij deze actie werden eveneens gerubriceerde documenten buitgemaakt. Het terrein was weliswaar beveiligd, maar de reactietijd (tijd tussen detectie van een binnendringing en de uitvoering van een tegenactie) bleek in het weekend te lang.

Op 7 januari 1986 hebben een veertigtal krakers en sympathisanten enige tijd een gebouw van de Rijksgebouwendienst te 's-Gravenhage bezet gehouden. Door de actievoerders werden tijdens de bezetting dossiers uit het raam gegooid. Uit het ingestelde onderzoek bleek dat zich geen gerubriceerde informatie in het gebouw bevond.

Op 6 februari 1986 werd in Amsterdam de directeur Sociale Verzekeringen van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid gearresteerd wegens openlijke geweldpleging tegen krakers. Gebleken is dat betrokkene een A-vertrouwensfunctie (kennisname tot en met Zeer Geheim) bekleedt, zonder dat er voor hem ooit door het ministerie een veiligheidsonderzoek is aangevraagd.

Beveiliging krachtens bondgenootschappelijke overeenkomsten

In de najaarsvergadering van het NATO Security Committee werd ondermeer het probleem aangesneden van clearanceverlening aan volksvertegenwoordigers. Het NATO Office of Security (NOS) zal een inventarisatie maken van de nationale standpunten.

Door het NATO Special Committee werd goedkeuring gehecht aan een door het NOS opgestelde nieuwe tekst van een guidance document in het kader van de anti-terroristische maatregelen en aan een nieuwe tekst van het hoofdstuk Computerbeveiliging in C-M (55) 15 (Final).

In januari van dit jaar is een grote landelijke posteractie van start gegaan ter verbetering van het beveiligingsgedrag, welke werd voorbereid door de Werkgroep NAVO/WEU-beveiliging.

In het kader van de personele beveiliging werden gesprekken gevoerd met Nederlanders werkzaam bij de NAVO en met functionarissen van het ministerie van Buitenlandse Zaken, die geplaatst zijn of worden op een post waar zij met NAVO-informatie in aanraking komen. Bij deze gesprekken zijn geen aspecten naar voren gekomen die van invloed zijn op hun clearancepositie.

Beveiliging bedrijven

Bij de bedrijven wordt door de Dienst een aanhoudende behoefte aan informatie over dreiging van actie- en terreurgroepen geconstateerd. Er bestaat veelal bereidheid tot het nemen van aanvullende, meestal materiële, beveiligingsmaatregelen. Het wekt dan ook in deze kring vaak verbazing dat diverse overheidsinstanties er kennelijk niet in slagen hun gerubriceerde en ander kwetsbare zaken tegen inbraak en diefstal te beveiligen.

Bij bedrijven die handelsbetrekkingen onderhouden met Zuid Afrika leeft een zekere vrees slachtoffer te worden van anti-Zuid Afrika-acties.

De energieproductiebedrijven, met name de exploitanten van de huidige kerncentrales, verwachten in de nabije toekomst nieuwe protestactiviteiten naar aanleiding van het principebesluit tot bouw van nieuwe kerncentrales. In de kring van de defensie-orderbedrijven wordt een toenemende activiteit van het actiewezen verwacht, in het bijzonder ten aanzien van de bedrijven die ingeschakeld worden bij de bouw en de inrichting van de GLCM-basis nabij Woensdrecht. In dat verband werden al de eerste acties van de actiegroep BONK waargenomen.

In de Nationale Commissie Beveiliging Burgerluchtvaart (NCBB) werd aandacht besteed aan de ontwikkeling waarbij de burgerluchtvaart naast kapingen in toenemende mate te maken krijgt met aanslagen op vliegtuigen, luchthavens en bureaus van luchtvaartmaatschappijen. Bezien wordt ondermeer of enige personele beveiliging zinvol en haalbaar is.

In de verslagperiode werd door de technisch beveiligingsspecialist van de Hoofdafdeling D deelgenomen aan vergaderingen van de onlangs door de NCBB ingestelde werkgroep "Beveiliging Luchthaven Schiphol". In deze werkgroep hebben zitting vertegenwoordigers van de rijkspolitie Dienst Luchtvaart, gemeentepolitie Haarlemmermeer, luchthavenpolitie, Rijksluchtvaartdienst en de BVD. In eerste instantie werd vastgesteld dat op verschillende manieren het beveiligingsniveau kon worden verbeterd, zowel ten aanzien van de toegangscontrole en de materiële beveiligingsvoorzieningen als in de organisatorische sfeer. De werkgroep heeft inmiddels een rapport met aanbevelingen uitgebracht ten aanzien van de periferiebeveiliging van de luchthaven en heeft als vervolgopdracht gekregen de interne beveiligingssituatie te bestuderen.

In maart jl. werd door de anti-militaristische actiegroep "Kruitje-roer-mij-niet" ingebroken bij het defensie-orderbedrijf Muiden Chemie. Gerubriceerde informatie werd niet ontvreemd.

Computerbeveiliging

In toenemende mate is er, zowel bij de overheid als bij het bedrijfsleven, behoefte aan advies omtrent computerbeveiliging. De specialist op dit terrein van de Hoofdafdeling D tracht - in voorkomende gevallen in nauwe samenwerking met deskundigen van de militaire inlichtingendiensten - in deze behoefte te voorzien. In de verslagperiode werd in het bijzonder aandacht besteed aan de volgende onderwerpen:

- De beveiliging van netwerken, waaronder het ministersnetwerk. Vooral de massaliteit van de gekoppelde informatie baart zorgen.
- De zogenaamde "bulletin boards". Een soort van elektronische prikborden, waarvan de indruk bestaat dat zij een bedreiging betekenen of kunnen gaan betekenen voor de computersystemen.
- De voortschrijdende decentralisatie van de automatisering. De massale intrede van de personal computer vraagt grote aandacht van de beveiligingsorganisaties. Richtlijnen om deze ontwikkelingen te kanaliseren worden opgesteld.
- De berging en het transport van magnetische gegevensdragers. De fysieke eigenschappen van deze gegevensdragers vereisen andere behandelmethoden dan die van de gewone papieren documenten.

Veiligheidsonderzoeken

In 1985 werden in totaal 18.365 veiligheidsonderzoeken ingesteld, waarvan 634 uitgebreide veldonderzoeken. In 319 gevallen werden antecedenten geëxploiteerd. Dit heeft in 1985 voor kandidaten voor vertrouwensfuncties bij de rijksoverheid niet geleid tot een verweerprocedure bij de Adviescommissie inzake de Veiligheidsonderzoeken.

Vorming

In het kader van haar beveiligingsbevorderende taak organiseerde de Hoofdafdeling D in de verslagperiode informatieve bijeenkomsten en cursussen t.b.v. haar relaties bij de rijks- en provinciale overheid en het bedrijfsleven. Deze bijeenkomsten, die in het teken staan van de beveiligingseducatie en -ontwikkeling en de actuele dreigingsanalyse, genieten een steeds ruimere belangstelling. Voorts werden ter bevordering van de beveiligingszin gesprekken gevoerd met diverse categorieën van vertrouwensfunctionarissen.

HOOFDAFDELING SBP

Ingevolge haar interne supporttaak heeft de hoofdafdeling SBP in de voorbije periode weer in woord en geschrift internationale feiten en gebeurtenissen toegelicht, die medebepalend zijn voor de nationale veiligheidssituatie. In grote lijnen werd daarbij vooral aandacht besteed aan de volgende punten.

In de Sovjet Unie is rigoreus voortgegaan met de vervanging van onbekwaam of anderszins ongeschikt bevonden (plv.) ministers en werden in de aanloop naar het 27e CPSU-congres ook tal van mutaties doorgevoerd in de lagere partij-organen. Binnen de CP-en van de verschillende Unierepublieken, die voorafgaande aan het CPSU-congres eveneens in congres bijeen kwamen, werd zelfs 44% van de leden van de oude CC's vervangen. Tijdens het 27e CPSU-congres van 26 februari tot 6 maart bleef het aantal personele wijzigingen achter bij wat algemeen verwacht werd. Weliswaar werden er vijf nieuwe CC-secretarissen benoemd, maar het beleidsbepalende CPSU-Politburo bleef wat de stemgerechtigde leden betreft op één uitzondering na ongewijzigd. Van de ruim 300 volwaardige CC-leden bleek uiteindelijk ongeveer een derde geheel nieuw gekozen. De anderen waren al lid of kandidaatlid van het CC of van de Centrale Revisie Commissie van de CPSU. Het congres voldeed evenmin aan de verwachtingen dat partijleider GORBACHEV zijn beleid voor de komende jaren in alle duidelijkheid zou presenteren. In zijn rede onderstreepte hij wel de behoefte aan veranderingen binnen het centrale planningssysteem en bepleitte hij een grotere onafhankelijkheid voor afzonderlijke ondernemingen, maar kondigde hij geen echte hervormingen aan. Alle nadruk legde hij op disciplineren en de noodzaak van de leidende rol van de partij. Daarom zijn er voorshands geen wezenlijke veranderingen in de binnen- en buitenlandse Sovjetpolitiek te verwachten, al zal het uitgesproken streven naar economische en technologische modernisering ongetwijfeld haar vertaling vinden in de inlichtingenactiviteiten van de Sovjet Unie.

In de Oosteuropese landen is er de afgelopen maanden, in navolging van de Sovjet-Unie eveneens beweging in de politieke top gekomen. Met name in de DDR, Polen, Roemenië en Bulgarije onderging de samenstelling van de partij- en regeringstop opvallende wijzigingen. Machtspolitieke factoren, de hoge leeftijd van de huidige partijleiders en de sociaal-economische malaise speelden daarbij in ieder land hun eigen rol. Langzaam maar zeker begint zich in Oost-Europa een generatiewisseling aan te dienen, waarbij naar Sovjetvoorbeeld steeds meer plaats ingeruimd wordt voor jonge, goed opgeleide partijkaders, die economie en samenleving nieuwe impulsen moeten geven. Zowel in de binnen- als buitenlandse politiek hebben de recente mutaties niet geleid tot een grotere speelruimte van de Oosteuropese partijleiders ten opzichte van de Sovjet-Unie. De door Moskou opgelegde trouw aan de principes van de blokcohesie en afwijzing van werkelijke economische hervormingen hebben de Oosteuropese landen nauwelijks

mogelijkheden gelaten om eigen initiatieven te ontplooiën. Het in nauwe samenwerking met enkele buitenlandse zusterdiensten verrichte onderzoek naar de "International Departments" (ID's) van de Oosteuropese CP-en resulteerde in de verslagperiode in een diepgaande studie over het ID van de Poolse CP.

De Oosteuropese beïnvloedingsactiviteiten zijn zich in de voorgaande maanden steeds meer gaan richten tegen de Amerikaanse SDI-plannen. Aan de vooravond van het "1 november besluit" van de Nederlandse regering over plaatsing van kruisvluchtwapens is er echter vanuit de Sovjet-Unie nog op verschillende manieren geprobeerd de besluitvorming hier onder druk te zetten. De indruk bestaat evenwel dat het positieve besluit al als een voldongen feit was geaccepteerd en dat alle ophef slechts een tijdelijke onderbreking was van de grote anti-SDI campagne. Dit thema wordt door de communistische mantelorganisaties zoveel mogelijk geïncorporeerd in de programma's, die in het kader van het door de Verenigde Naties uitgeroepen Internationale Jaar van de Vrede zullen worden afgewerkt. De climax moet komen te liggen bij het Wereldvredecongres in oktober in Kopenhagen dat, niet waarneembaar voor de buitenwereld, door de Wereldvrede raad wordt georganiseerd. Volgens de bekende patronen worden momenteel internationale voorbereidingsbijeenkomsten belegd, waarbij ook een aantal Nederlanders betrokken is, en worden nationale voorbereidingscomitees gevormd, waarin in de regel zeer toegewijde Wereldvrede raadsleden zijn oververtegenwoordigd, aangevuld met personen uit onverdachte kring. Voor wat betreft de bestudering van heimelijke politieke beïnvloeding door de Dienst kan worden opgemerkt dat na intern overleg ondermeer is besloten de rapportage verder te verbeteren en effectiever te benutten. Ook internationaal gezien valt een lichte opleving van samenwerking te bespeuren, al geldt dit niet voor alle zusterdiensten in dezelfde mate.

Binnen het Westeuropese communisme bleven orthodoxen en vernieuwers met elkaar in conflict. In drie gevallen leidde dat tot brokken: in de Spaanse CP kwam het, na een eerdere afsplitsing in 1984, tot een nieuwe scheuring doordat oudpartijleider CARILLO een eigen partij stichtte, in Nederland presenteerde het VCN zich als concurrerende partij naast de CPN en in de Finse CP besloot de vernieuwingsgezinde meerderheid tot roeyement van de districtsorganisaties, die beheerst worden door de orthodoxe minderheid, maar nog niet van de individuele orthodoxe partijleden zelf. Op electoraal gebied ging het een aantal Westeuropese CP-en (zoals de Portugese, de Belgische, de Cypriotische en de Franse) opnieuw niet voor de wind. Deze electorale achteruitgang is al een paar jaar gaande en treft zowel vernieuwingsgezinde CP-en en partijen, waarbinnen over die vernieuwing onenigheid bestaat, als partijen die eensgezind de orthodoxe lijn volgen. Na eerder in 1985 de relatie met de geheel op Moskou gerichte Portugese CP te hebben hersteld, trok de Chinese CP deze lijn door en hernieuwde ook het contact met de eveneens zeer Moskou-getrouwe Oostenrijkse CP. In voorgaande jaren had Peking zich beperkt tot het normaliseren van de betrekkingen met CP-en, die zich kritisch ten opzichte van Moskou opstellen.

In de Chinese Volksrepubliek hebben de machthebbers de handen vol aan de beheersing van hun moderniseringspolitiek en het daarbij onder controle krijgen van tal van maatschappelijke uitwassen. Het vervolg van de reeks normaliseringsbesprekingen tussen Peking en Moskou bood geen perspectief op belangrijke vorderingen voor de nabije toekomst.

In Latijns Amerika bracht het derde congres van de Cubaanse CP een omvangrijke verjonging van het vergrijsde kader en aansporingen tot nieuw revolutionair elan. Onder impulsen van vooral Cuba en Nicaragua lijkt meer eenheid te ontstaan onder Centraalamerikaanse en Caribische radicalen en is het activisme, gericht tegen de VS en de voormalige koloniale mogendheden in dat gebied, groeiende. Met dezelfde doelwitten wedijvert ook Libië om aanhang in deze regio.

De omstreden bulgariseringscampagne onder de Turken in Bulgarije heeft geleid tot een verdere verslechtering van de Turks-Bulgaarse relaties. Een bemiddelingspoging door de Roemeense leider CAUSESCU kwam nauwelijks van de grond door steeds fellere verwijten over en weer. Deze ontwikkeling heeft ook de emoties onder met name rechtse, panturkistische Turken in West-Europa hoog doen oplopen, hetgeen onder meer leidde tot demonstraties en een bomaanslag in Nederland.

In het Midden-Oosten bleef het Arabisch-Israëlijsche conflict de aandacht opeisen. Er was sprake van enkele bloedige terreurdaden door tegenstanders van PLO-voorzitter Yassar ARAFAT (in Wenen en Rome), maar ook medestanders van ARAFAT lieten zich gelden op dit vlak (de Achille Lauro-affaire en de moord op Israëlijsche zeelieden in Barcelona). De pogingen van de Jordaanse koning HUSSEIN om tot vredesoverleg met Israël te komen liepen vooralsnog op niets uit, omdat ARAFAT bleef weigeren het bestaansrecht van Israël formeel te erkennen. Merkwaardig genoeg trad tussen Jordanië en Syrië een zekere dooi in. In Libanon werden onverminderd niet alleen allerlei interne conflicten uitgevochten, maar ook verschillende inter-Arabische en zelfs internationale geschillen. In Egypte veroorzaakten islamitische fundamentalisten forse onrust. Na eerdergenoemde Palestijnse terreurdaden in Wenen en Rome verslechterde de verhouding tussen de VS en Libië in snel tempo en ontstond een situatie waarin het heel gemakkelijk kan komen tot aanslagen tegen Amerikaanse doelen. Het ineensstorten van de olieprijs leidde o.a. tot intensief overleg tussen Algerije, Iran en Libië over de wijze waarop zij bepaalde OPEC-leden (met name Saoedi-Arabië en de Golfstaten) onder druk zouden kunnen zetten. Het is nog onduidelijk welke gevolgen de voorzichtige toenadering tussen Algerije en Libië heeft voor de Marokkaans-Libische unie.

HOOFDAFDELING E

Afdeling Opleiding en Vorming

Overeenkomstig het bepaalde in het Reglement Opleidingen en Examens BVD nr.: 21922 SG/Kabinet, zijn in deze verslagperiode georganiseerd:

- één Algemene Cursus met 13 deelnemers.
- twee Basiscursussen met 39 deelnemers.
- twee Praktijkcursussen met 13 deelnemers.
- twee Informatiecursussen met 13 deelnemers.
- zes Oriëntatiedagen met 33 deelnemers.
- één Observatiecursus met 3 deelnemers.

Chef en docenten van de afdeling zijn bij verschillende opleidingsinstituten van de Politie en Krijgsmacht als gastspreker opgetreden.

Diverse docenten hebben deelgenomen aan cursussen in het binnen- en buitenland.

Gedurende deze verslagperiode zijn 48 Veiligheidsdiploma's toegekend, die resp. op 25-10-1985 en 20-12-1985 en 7-3-1986 zijn uitgereikt. Het aantal bezitters van deze diploma's is hiermede gestegen tot 427. Bovendien zijn 20 "Verklaringen" uitgereikt, waarmee het totale aantal uitgegeven Verklaringen 274 bedraagt.

Afdeling Onderzoeken

In de verslagperiode was het werkaanbod vrij normaal met dien verstande dat de onderzoeken welke voortvloeiden uit een wervingscampagne voor stagiairs een extra druk op de afdeling legde.

Het eerder genoemde, geïntegreerde naslagsysteem is met grote voortvarendheid ontwikkeld; het is thans operationeel.

Afdeling Observatie

Ook in deze periode lag het accent op het volgen en observeren van personen die verdacht worden van inlichtingenactiviteiten tegen ons land en onze bondgenoten. Bij een aantal akties bleek de goede samenwerking met collega's van een drietal buitenlandse zusterdiensten.

Bureau Vertalingen en Uitwerking

In diverse belangstellingssferen van de Dienst werden door middel van telefoon- en microfoonacties gegevens verzameld:

- In verband met een acute terreurdreiging werden enkele telefoonacties in de Palestijnse sfeer gedurende een langere periode intensief onder controle gehouden.
- Ontwikkelingen in de "Beweging" in Amsterdam, met name de dreiging tegen de burgemeester van die stad, leidden in november 1985 tot de onmiddellijke aansluiting van en de directe controle op enkele extra telefoonacties.

HOOFDAFDELING TECHNIEK

Afdeling Verbindingen

Het standpunt van de PTT t.a.v. de inbreng van de Radio Controle Dienst in de nationale samenwerking op verbindingsinlichtingengebied - met name op het terrein van de peilwerkzaamheden - baart ernstige zorgen. Met de Coördinator voor Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten, doch ook intern, is de discussie op gang gebracht over de vraag of en zo ja, hoe het

afstoten van deze - door de PTT als bedrijfsvreemde last aangemerkte - taak dient te worden opgevangen. In het bijzonder zal aandacht worden besteed aan de personele en materiële konsekventies in geval de Dienst deze taak zou (moeten) overnemen.

In het KGB-agentenverkeer is sinds kort sprake van een verschuiving in de toegepaste overdrachtstechniek. Deze ontwikkeling zal de komende periode nader worden bestudeerd. Het motief voor deze verschuiving is waarschijnlijk gelegen in het feit dat de KGB beseft dat het in het bezit hebben van bepaalde professionele communicatie-apparatuur voor een agent als al te belastend bewijsmateriaal geldt.

Afdeling Electronica

HOOFDAFDELING A

De integratie van de voormalige afdelingen ACD en G tot hoofdafdeling A, met als taak documentaire en geautomatiseerde informatieverzorging, is nog in het stadium van formele beschrijving van functies en formatie, m.n. voor de onderdelen Algemene Secretarie, en Documentatie en Bibliotheek. De reorganisatie van het werk is voor het grootste deel gerealiseerd.

Medio maart 1986 is een nieuwe centrale computer door IBM afgeleverd. Daarmee is voor de komende jaren voldoende verwerkingscapaciteit veilig gesteld voor de thans in gebruik zijnde geautomatiseerde systemen van de Dienst en voor enkele nieuwe projecten.

De budgettaire ruimte voor vernieuwingen van terminalapparatuur en voor uitbreiding van de kantoorautomatisering is met de lease van de nieuwe computer echter vrijwel tot nul gereduceerd.

Bij het bureau Algemene Secretarie functioneert de geautomatiseerde documentenregistratuur sinds september 1986 geheel naar wens. De verschillende functies van het systeem - registratie, voorlopige documentatie, verblijfsadministratie en voortgangscontrole - worden op grond van de praktische ervaringen geregeld bijgestuurd, maar werken overigens naar behoren.

De afdeling Documentatie en Bibliotheek heeft als belangrijkste taakopdracht de zorg voor de persoonsregistratie van de Dienst. Teneinde samenhang te brengen in het geheel van ideeën en activiteiten, gericht op inhoudelijke, organisatorische en technische vernieuwing van de persoonsregistratie, is in samenwerking met andere dienstonderdelen een inventariserend beleidsonderzoek aangevangen.

De afdeling Automatisering heeft, naast de nazorg van de documentenregistratuur, veel tijd besteed aan het mutatie-invoersysteem voor de geïntegreerde salarisadministratie bij het Rijkscomputercentrum en voor het bijbehorende gegevensuitwisselingssysteem.

AFDELING FID

Ander gebouw

Als alternatief voor nieuwbouw voor de Dienst in Rijswijk werd door de Rijksgebouwendienst in oktober jl. een drietal bestaande kantoorpanden te Leidschendam aangeboden. Deze panden zijn thans nog in gebruik bij het Ministerie van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer. De panden komen vermoedelijk eind 1986 leeg en moeten grondig gerenoveerd worden.

Dit alternatief bleek ten opzichte van Rijswijk aantrekkelijk omdat er meer ruimte geboden werd, de panden beter bereikbaar zijn en bovendien eerder betrokken kunnen worden.

De minister werd dan ook geadviseerd het aanbod te aanvaarden. Inmiddels zijn zowel bij de Dienst als bij de Rijksgebouwendienst een aantal teams samengesteld die aan de realisatie van de plannen gaan werken. Door de Rijksgebouwendienst is inmiddels een ingenieursbureau aangetrokken om een en ander te coördineren.

Financiën

Per 31 december 1985 was het begrotingsartikel materieel overschreden met een bedrag van f 293.000,--. Door gebruikmaking van artikel 11 van de Comptabiliteitswet werd dit gecompenseerd door overschrijving van dit bedrag van het artikel personeel naar materieel.

Op het artikel personeel werd ondanks deze overschrijving een bedrag overgehouden van f 444.000,--.

HOOFDAFDELING PERSONEELSZAKEN

In de verslagperiode werd veel aandacht geschonken aan de totstandkoming, in het kader van de invoeringsoperatie BBRA 1984, van een zestal bijzondere vergoedingsregelingen voor overwerk, onregelmatige dienst en piket, ten behoeve van enkele specifieke categorieën personeel.

Een ander onderwerp van grote aandacht betrof de opstelling door middel van zogenaamde referentiegroepen en de uiteindelijke goedkeuring van functiereeksen (normmateriaal ten behoeve van de vaststelling van de functiewaarderingen) van zowel de veiligheidsambtenaren als de contactambtenaren.

Een begin werd gemaakt met de invoering - via een experimentele aanpak - van het nieuwe beoordelingssysteem, met name toegespitst op de functioneringsgesprekken.

Ook werd in deze periode zorg gedragen voor de formele begeleiding bij de reorganisaties die hebben geleid tot de vorming van de hoofdafdelingen BT en CR.

De rechtspositionele behandeling van een tweetal beroepsgevallen - waarvan er één intussen met een voor de Dienst positief resultaat is afgerond - vergde veel aandacht.

De verwachting dat het aantal beroepsgevallen in de toekomst verder zal toenemen, vormt aanleiding de structuur van de hoofdafdeling personeelszaken enigszins te gaan aanpassen, zodat deze ontwikkeling beter het hoofd kan worden geboden.

PERSONEELSMUTATIES

van 1-10-1985 tot 1-4-1986

AFVLOEIINGEN

<u>Reden</u>	<u>MANNEN</u>				<u>VROUWEN</u>							
	Lager	Middelb.	Hoger	TOTAAL	Lager	Middelb.	Hoger	TOTAAL	Lager	Middelb.	Hoger	TOTAAL
F.L.O.	-	2	-	2	-	2	1	3	-	4	1	5
VUT *	1	-	2	3	-	-	-	-	1	-	2	3
EIGEN VERZOEK	-	4	1	5	2	3	-	5	2	7	1	10
INVAL.PENSIOEN	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
AFL.DIENSTVERBAND	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
OVERLEDEN	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ART.98,lid 1, sub f v.d.ARAR	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	1	6	3	10	2	5	1	8	3	11	4	18
INDIENSTTREDING	4	8	-	12	6	5	-	11	10	13	-	23

DEELTIJDMEDEWERKERS: 55

*

Opgemaakt 1 april 1986.